

Nyhetsbladet
Frihetsjournalen
nr 11, sommaren 2008

Utges som komplement till bloggen "I hjärtat rebell"
Utkommer med ett nummer per månad.

Prenumeration: 500 kr till juni 2008. Lösnr: 50 kr/st

Bankgiro: 5210-6929

Utgivare är
Erixon Kommunikation AB

Analys av ett tidens fenomen:

Alla dras till mitten, t.o.m Alexander Bard

Sedan förra numret av *Frihetsjournalen* har mina tankar ofta gått till ett fenomen: detta att ALLA överallt i västvärlden går mot mitten av den politiska skalan. Några bra svar har jag inte, men vill här dra i ett antal trådar.

Ett bevis på att trenden är obeveklig är att **Alexander Bard**, som alltid befunnit sig på en extremistisk position i tillvaron, i *Svenska Dagbladet* i sommar (20/7) säger att han ska gå in i politiken och att han talat med några riksdagsmän, vilka säger han inte — men tillägger att det inte är moderater eller vänsterpartister.

Alltså: Bard placerar sig nu i mitten. Han också.

Internationell trend

I Sverige är det nya moderaterna som inledde trenden med att slipa ner alla vassa kanter, socialdemokraterna följer efter och har inte lovat någon tydlig vänstersväng med radikala återställare om de vinner valet 2010. Alla står på samma fläck — i mitten.

Men detta är ingen isolerad svensk företeelse — tvärtom. Den förekommer i stort sett i alla västländer.

I Tyskland står kristdemokratiske förbundskanslern **Angela Merkel** för en mittenpolitik där hon till och med tonat ner en del av den förra socialdemokratiska regeringens reformagenda för välfärden.

I Storbritannien går de konservativa inte sällan till attack på Labourregeringen från vänster. **David Cameron** har helt övergivit den radikala

förnyelseagenda som Thatcher stod för (så blev han heller inte inbjuden till hennes födelsedagsfirande senast).

I USA har republikanerna valt mittenmannen **John McCain** till presidentkandidat, och demokraten **Barack Obama** försöker framställa sig som en ny kraft ovanför de gamla motsättningarna höger-vänster, alltså en ny sorts mitt (även om ingen riktigt vet var man har Obama).

Högerregeringar står för center/vänsterpolitik

I kanadensiska tidningen *Globe and Mail* påpekar kolumnisten **Doug Saunders** att av EUs 27 medlemsländer är det bara Spanien, Portugal och Storbritannien som har vänsterregeringar. För tio år sedan var det tvärtom.

Vänstern har kollapsat.

Men de högerregeringar som kommit i deras ställe har inte fört högerpolitik: ”trots att européerna välkomnat de blå politikerna till makten ... vet dessa sluga politiker vad väljarna vill ha, och det är inte högerpolitik och nedskärningar.”

Till denna grupp räknar Saunders in **Nicolas Sarkozy** och **Silvio Berlusconi**. De signalerar att de slår vakt om välfärdssystemen, så som också **Fredrik Reinfeldt** gör.

Vänstern har blivit reaktionär

Saunders menar att denna paradox förklaras med att vänstern gjort sig regeringsoduglig genom att från 1970-talet kritisera globali- ►

sering och marknadsekonomi i sådan grad att de blivit reaktionära och inte längre erbjuder något annat än längtan tillbaka till tider som flytt.

Genom denna nostalgi har man lämnat walk over i ekonomisk politik, vilket öppnat dörren för högern att etablera trovärdighet.

Utvecklingen förstärktes under 1990-talet då socialdemokratien i Europa och demokratiska partiet i USA plötsligt släppte marknadskrafterna fria. Detta skapade tillväxt, men också oro och rädsla. Vänsterregeringarnas omfamning av globalisering skapade ett tomrum som den nya högern fyllt.

Politisk akrobatik

Saunders summerar:

”Bakom denna akrobatik finner vi en komisk paradox i vår tid: vänstern kämpar för att finna ett sätt att ta tillbaka de sociala frågorna från dess nuvarande försvarare till höger, medan de borgerliga hoppas kunna vinna marknadsekonomi tillbaka från vänstern.”

En intressant analys som jag håller med i dess första del. Däremot har jag inte sett några borgerliga försök i Sverige att på allvar göra anspråk på att vilja stärka marknadsekonomi.

Alliansen klamrar sig fast i mitten och vill visa sig bättre förvaltare av folkhemmet än socialdemokratien.

Arbetslinjen har varit en smart strategi som uppfyllt både vänsterargumentet att värna välfärdsstaten (vilket kräver att överutnyttjande av bidragssystemen stoppas), och högerargumentet att friska människor ska arbeta och inte parasitera på andra.

Förvaltarskap av rådande system tycks i väst vara politikens överallt helt dominerande

fokus. Det är den pragmatiska mittenpolitikens triumf.

Samhället färdigbyggt?

Vad är denna mittens triumf ett uttryck för? Det enkla svaret som jag kan se är att vår civilisation är färdigbyggd.

Från upplysningstiden till demokratins genombrott har det funnits helt centrala värden och visioner att kämpa för. Yttrandefrihet, näringsfrihet, lika rösträtt, likhet inför lagen, rimliga sociala skyddsnet, utbildning, pension, barn- och äldreomsorg.

Nu finns allt det där.

Visst, man kan kräva mer av ditt och mer av datt. Man kan kräva att mänskliga rättigheter också ska omfatta djur. Men det är inga för bärande delar av samhällsstrukturen centrala frågeställningar som kan skapa konflikter på djupet.

Vad ska man med politik till när allt rullar på?

Kanske är det så att den moderna välfärdsstaten är mer betjänt av revisorer som granskar effektivitet och rättar till misstag i systemen, än politiker som med ideologi ska ”bygga” nya samhällen eller ”skapa” nya människor?

Det är så jag tolkar nya moderaterna. De vill vara bättre revisorer än socialdemokratien i att kontrollera att välfärdsstaten uppfyller de redan ställda löftena om service och trygghet.

Nya idéer står inte på politikens agenda längre — varken att montera ner rådande regelsystem i liberal anda eller att bygga ut i socialistisk.

Historiens slut

Dessa mina tankar för mig osökt till Francis Fukuyama och hans berömda bok om

historiens slut. Han syftade på att den liberala och fria västerländska civilisationen var slutpunkten för historien. Ett perspektiv formulerat efter kommunismens fall.

Sedan kom 11 september och Fukuyama fick hård kritik för sitt perspektiv eftersom väst utmanades på nytt, av religiös fundamentalism som strävar till allt annat än individuell frihet.

Och även om Bush-doktrinen kämpat ner jihadisterna, så finns på den globala arenan ingen brist på totalitära regimer som vill utmana friheten.

Men om vi håller oss till västerländsk ”inrikespolitik” så känns det som det politiska projektet hos den breda allmänheten är över.

För tillfället.

Jag anser att staten fått växa sig för stor, både när det gäller ekonomi och ingrepp i människors liv.

Även om det inte finns folkligt stöd för Milton Friedman och Thatcherism just nu, så tror jag att den inneboende naturen i förvaltarskapstanken, den som nya moderaterna bekänner sig till, är att expandera staten. Den som har makt, vill ha mer. Och med de små stegens tyranni kommer staten att växa, även om ingen bitt om det. Så länge staten finns, kommer den att vilja växa.

Och när den vuxit sig för stor, då kommer ett nytt politiskt projekt — ett frihetsprojekt — att vinna anklag.

Men, tyvärr, först då.

För oss som vill annorlunda än den rådande trenden gäller det att hålla ut. Så länge vi finns och våra röster hörs, är det en möjlig option när tiden är inne.

Men som sagt, först då. ●

Den nyaste politiska vågen:

Liberal paternalism låter bra men leder fel

Efter socialism och socialliberalism har en ny variant av politiskt förmyndarskap blivit högsta mode såväl i Europa som i Nordamerika. Den kallas liberal paternalism och går ut på att knuffa medborgarna i ”rätt” riktning, snarare än att förbjuda och straffa.

Självklart är detta ”mjuka” förmynderi bättre än det hårda – lagförbud – men kvar är grundtanken: politiker vet bättre hur människor ska leva än människorna själva.

Tankarna kommer från den akademiska världen, från forskningsfältet som kallas ”Behavioural Economics”. Beteendevetenskap tillämpad på ekonomi.

Cass Sunstein, juristprofessor, och Dick Thaler, välkänd beteendeforskare, har blivit uppmärksammade för sina idéer. Båda är verksamma i Chicago (och stöder Barack Obama).

Fria människor fattar fel beslut

Enligt dem leder kognitiva fel beslut i människors hjärnor till att vi fattar beslut som inte är de bästa för oss själva.

Fet och onyttig kost och för höga hastigheter i trafiken är två av de vanligaste exemplen på att fria människor inte begriper sitt eget bästa.

Så vad göra?

Sunstein berättar i en intervju för *Chronicle Review* att det gäller att tänka i nya banor. Förbud är trubbigt. Och människor blir ofta provocerade när

staten försöker lägga sig i det mest privata.

Därför gäller det att knuffa människor i rätt riktning, utan att de ser det som att regeringen skriver dem på näsan hur de ska leva.

Titeln på deras senaste bok säger en hel del om synsättet: *Nudge: Improving Decisions About Health, Wealth and Happiness*.

Sunstein exemplifierar med att man inför en korsning där risken för att bilisterna har för hög fart, kan måla streck i gatan som blir tätare och tätare. Ljudet som bilistens hjärna uppfattar när han kör över strecken är att han accelererar, och därför lättar på gaspedalen.

Voila! Bilisten har utan att han är medveten om det sänkt hastigheten där staten tycker att så ska ske.

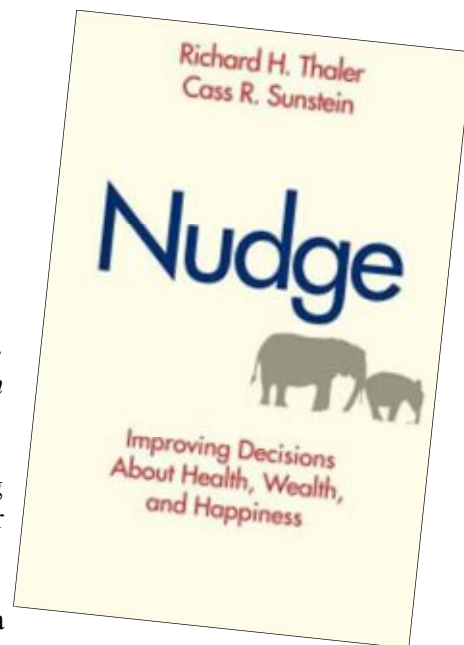
Nyliberaler har rätt på en punkt – staten kan också ha fel

Sunstein säger att nyliberaler har rätt i att offentliga sektorn kan göra fel, så därför är det viktigt att människor inte tvingas att följa råden. Det måste finnas möjlighet till ”opt-out”, möjlighet att göra något annat än staten föreslår.

Han ger exempel från livsmedelshandeln. Beroende på hur olika varor placeras i butiken kan omsättningen av varorna förändras.

Denna vetenskap bör inte bara användas i kommersiella syften, utan också för att uppnå politiska mål.

Sunstein hänvisar till en studie som visar att om frukt placeras i ögonhöjd i barnbe-

En populär bok i amerikansk samhällsdebatt just nu.

spisningen på skolor ökar frukt-konsumtionen med 25 procent. Om skolbarn äter mer frukt och mindre godis är det bra för barnen och för samhället i stort. Och effekten har uppnåtts utan att någon pekade finger eller tvingade eleverna att äta frukt.

Människor fastnar i status quo

Förklaringen till att människor fattar fel beslut, mot sitt eget bästa, fann de båda författarna i att människor tenderar att föredra *status quo* eller att passivt låta bli att fatta beslut, även om det strider mot vad som är bäst för dem själva.

De fann också att människor bryr sig dubbelt så mycket om pengar de kan förlora som om pengar som finns att tjäna. Människor är också mer rädda för osannolika hot som en kärnkraftsolycka än de är för mer

- sannolika hot, som en bilolycka.

Dick Thaler berättar att han började sätta upp lappar med sådana exempel på en anslags-tavla och det var så insikten växte fram som lade grunden för det som nu kallas "Behavioral economics".

Nya ursäkter för politiker-makt

Visst finns det områden där denna nya "vetenskap" kan tillämpas. Bästa exemplet är när blanketter av olika slag formuleras när det gäller socialförsäkringar och annat. Genom att göra det som anses bäst för människorna som huvudalternativ, med möjlighet att avstå, kommer fler att hamna på det som en förutseende person skulle landat i. Detta istället för att göra det bästa alternativet som ett tillägg som aktivt måste väljas.

Men i övrigt tycker jag den här formen av paternalism känns obehaglig. Även om den inte tillgriper tvång och förbud, bygger den på förutsättningen att staten vet bättre än människorna vad som är bäst för dem.

När denna tanke närs inom politiken, kommer det inte att dröja länge innan politiken fylls med krav på att använda tvång för att uppnå det goda.

Liberal paternalism en trojansk häst

Jag ser denna nya skola som en trojansk häst för att återinföra planekonomi och toppstyrning.

Genom behavioral economics kan statsmakten lära sig hur man manipulerar människor i småsaker – som hur man ska lära elever äta mer frukt – men när man blivit duktig på att duper folket, kommer man då inte att använda denna skicklighet för att ge staten mer makt?

Om svenska myndigheter idag inte nöjer sig med att utföra sitt juridiska ansvar, utan har börjat ta över de politiska partiernas roll som opinionsbildare och till och med som aktiva och aggressiva lobbyister mot riksdagen, varför skulle de då inte använda liberal paternalism för att flytta makten från medborgarna till staten?

Alltihop låter bra, men det är ett farligt sluttande plan. Människor måste förbli ansvariga för sina handlingar. Allt annat leder till fördärvet.

Läs mer:

The Economist: [I'm your new legislator, but you can call me "Daddy"](#),

Chronicle Review: [The New Paternalism](#),

Los Angeles Times: [Designing better choices](#).

Conservative Intelligencer: [Libertarian Paternalism?](#)

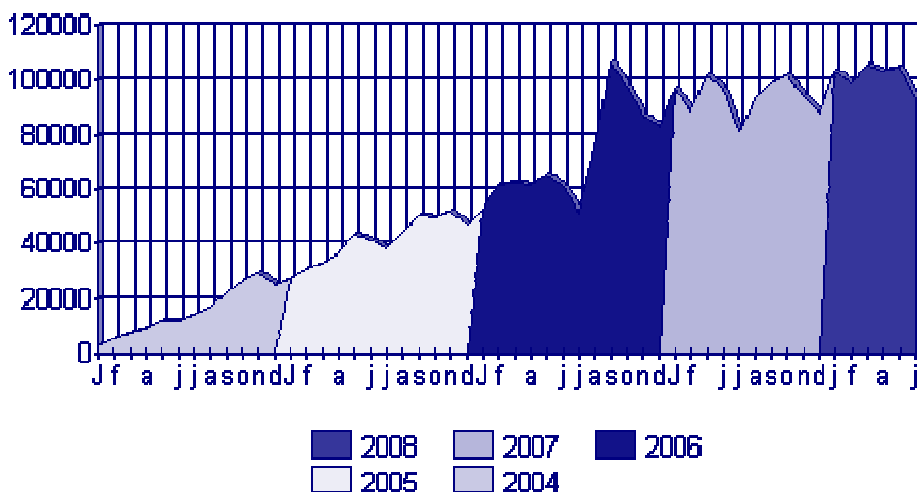

Besökstrafiken smyger sakta uppåt

Under våren 2008 har trafiken till bloggen legat på runt 105.000 unika besök per månad (räkneverket försöker räkna varje besökare en gång även om man surfar runt och tillbaka). Antalet hits är ungefär det dubbla. Alla besök registreras dock inte. Sedan i januari kan man läsa hela bloggen i RSS-flödet utan att besöka hemsidan.

Det känns väldigt hedrande att så många aktivt tar reda på vilka ståndpunkter som förmedlas av mig i bloggen. Jag vill också tacka för alla synpunkter, kritik och tips jag får via mejl. ●

besökstrafik 2004-2008

Finns den?

Socialdemokratisk idédebatt

Finns det någon idédebatt inom socialdemokratin? På partiledarnivå tycks svaret vara nej, men i det sargade ungdomsförbundet finns en idétidning som trotsar de negativa vibbarna som omger oppositionspartiet.

Jag talar om *Tvärdrag*, som på senare tid spottat upp sig rejält.

Man vågar i det senaste numret utmana politikerrollen och talar om hur det som förr var förtroendeuppdrag i en stolt folkrörelse närmast blivit karriäryrke för makthungliga politiska broilers.

Bloggen har i sommar haft två inlägg som kommenterat *Tvärdrag*-artiklar: [Politiska broilers kartlagda](#) och ['Arbetar-rörelsen är död'](#).

Klass- eller idéparti?

Här tänker jag ta upp en annan diskussion som pågår mellan SSU:are om partiets roll.

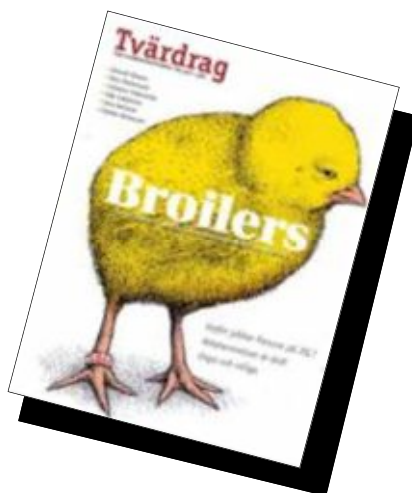
SSU-ordförande i Skåne, Jens Ohlsson, vill *Utgå från vardagen!* och ser partiet som ett klassparti som företräder sina väljargrupperns intressen:

”Socialdemokratin bildades ur fackföreningsrörelsen ... I den meningen är naturligtvis socialdemokratin ett ”klassparti” ...

Min uppfattning [om idé kontra klass] är en form av semantisk diskussion som medvetet lanserats för att med tal om ”idéparti” (vad det nu är?) bryta loss socialdemokratin från dess rötter och kärnväljare, i syfte att göra insprängningar i traditionella borgerliga och liberala väljargrupper och i

förlängningen skjuta den politiska diskussionen längre högerut ...

Att lansera idén om att socialdemokratin främst är någon form av ’idéparti’, som inte skulle ha någon anknytning till någon samhällsklass, är en helt historielös och verklighetsfrämmande idé.”

Överlevnad kräver förnyelse och slopad klassretorik

SSU-ordförande i Stockholm, Daniel Mathiesen har en annan mening och skriver under rubriken *Idéparti trumfar klasspartiet*:

Det är därför rimligt att konstatera att de progressiva krafterna i Europa har trängts undan till förmån för en värdekonserverativ höger som positionerar sig nära mitten i ekonomiska frågor, men tenderar att anta hårda ståndpunkter socialt och kulturellt ...

Att representera en liten—och utsatt—del av

befolkningen framstår som en sympatisk väg att gå, men konsekvensen skulle inte bara vara ödesdiger för våra möjligheter att överleva som ett brett parti, utan också innebära att vi bryter med ett långt politiskt arv ...

Sprängkraften i idéerna överskrider behovet av att kliniskt dela upp individer i skikt eller sektorer ...

Tvärtom föds både förnyelse och nya idéer därför att många saknar makt över sina liv, politikens verktyg är få och verkligheten fortfarande inte i närheten av våra visioner.”

Vad kommer efter ATP?

För mig framstår det som att socialdemokratin är framme vid ett nytt valstrategiskt vägskäl, liknande det på 1950-talet då man använde ATP-pensionen som ett sätt att göra medelklassen beroende av staten. Man började tala om ”löntagare” och inte bara ”arbetare” för att värva tjänstemän.

Denna väljarbreddning kunde ske genom utökad socialism. Problemet på 2000-talet är att staten inte kan expandera längre. Man har redan slagit i taket. Hur ska då nya väljargrupper knytas till partiet?

Ingen enkel uppgift.

Att likt vänsterpartiet lova hundratusentals nya offent-

liga anställningar, som skulle driva upp skattetrycket, är knappast en framkomlig väg.

Vi skulle få ett mini-Sovjet i Sverige med fallande välstånd och växande misär.

Och som klasspartiförespråkaren så riktigt konstaterar, innebär en ny breddning att partiet måste överge socialismen.

Men att hålla fast vid klassidentiteten leder villkorslöst till att partiet kommer att fortsätta krympa. Man har redan sjunkit från cirka 45 procent av väljarna till 35 procent i senaste riksdagsvalet.

Denna andel kan komma att sjunka än mer, och hamna på 25 procentsnivån. Där ligger man redan, om man ser till Stockholm.

Person istället för parti

Själv tror jag hela konstruktionen med partival kommer att haverera. Titta på USA! Det som skapar energi och engagemang är personer med den rätta balansen i olika sakfrågor som ligger i tiden.

Politikens århundrade var 1900-talet. Då kunde politiken driva fram nya system för trygghet och utveckling som gav ett modernt samhälle. Men nu är samhället snarare sönderreglerat. Det finns inga stora, nya politiska projekt.

Det handlar om att förvalta det rådande, göra det effektiva och införa nya komponenter, som valfrihet och flexibilitet.

Denna postindustriella tids-epok passar inte partier, allra minst det Socialdemokratiska Arbetarepartiet.

Låt oss väljare utse vilka personer vi har förtroende för att sköta staten! Då får vi väljare avgöra den rätta balansen mellan idé och identitet. ●

Sista numret på första året

Så har det gått drygt ett år sedan jag startade nyhetsblad Frihetsjournalen.

Det har varit kul att sätta samman text med lite andra förutsättningar. Därför kommer jag att fortsätta ett år till. Och se vad som händer. ●

Tack för alla tips!

En viktig källa bakom alla inlägg i bloggen är läsekrets.

Jag får dussintals med tips om dagen och ur denna ström hittar jag inte sällan intressanta perspektiv som jag har nytta av.

Att svara på varje mejl är en omöjlighet, men jag läser alla och de är en källa till inspiration. Var så säker! ●

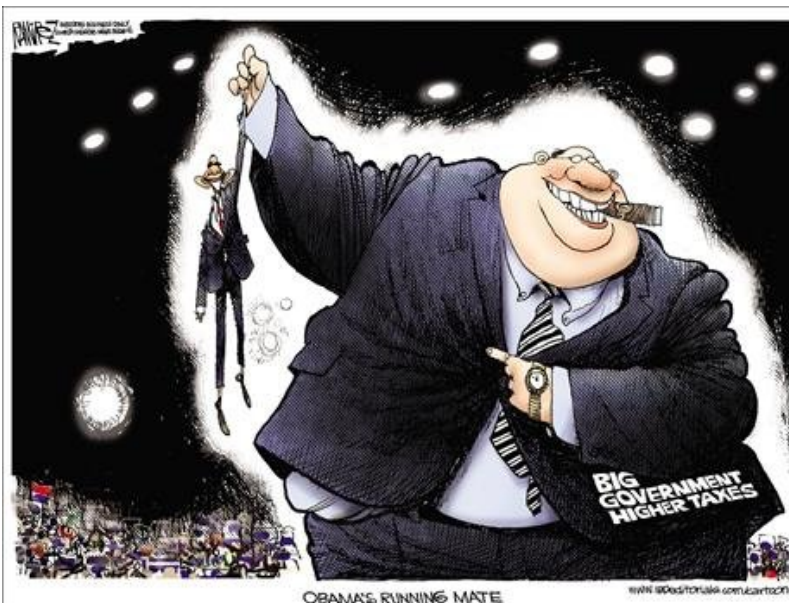
Dags att förnya prenumerationen

Fremsta anledningen till att prenumerera på Frihetsjournalen är att ge bloggen ett ekonomiskt bidrag. Det är den som är huvudnumret och det är den som tar mycket tid.

Men som tack för ekonomiskt bidrag vill jag ge något extra, och det är detta nyhetsblad.

Jag hoppas du vill förnya stödet till bloggen!

Sätt in 500 kr på:
PG 469 42 66-0 eller BG 5210-6929 (går till *Erixon kommunikation AB*) och du får nyhetsbladet till nästa sommar. Jag kan inte lova att frekvensen blir lika hög som senaste året, men det kommer att bli minst ett nummer per kvartal. ●

Barack Obamas verkliga "running mate": Större stat och högre skatter. Av Michael Ramirez.